

การศึกษาความเครียดในงาน ผลของความเครียด และการเผชิญความเครียดในงาน
ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐ

นางสาวจตุพร

พฤษหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3785-8

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF WORK STRESS, OUTCOMES AND COPING PATTERN OF
PROFESSIONAL NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS.

Miss Chatuporn Prueksahiran

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3785-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความเครียดในงาน ผลของความเครียด และการเผชิญ
ความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ
โดย นางสาวจตุพร พฤกษ์หิรัญ
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

จตุพร พุกษหิรัญ : การศึกษาความเครียดในงาน ผลของความเครียด และการเผชิญ
ความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ (A STUDY OF WORK STRESS,
OUTCOMES AND COPING PATTERN OF PROFESSIONAL NURSES,
GOVERNMENTAL HOSPITALS. อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ. ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์,
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร. อรพรรณ ลีอนุญวัชชัย, 93 หน้า.
ISBN 974-17-3785-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดในงาน ผลของความเครียด และการ
เผชิญความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลรัฐ จำนวน 356 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดระดับความเครียดในงาน แบบวัดผลของ
ความเครียดในงาน และแบบวัดการเผชิญความเครียดในงาน แบบวัดทั้ง 3 ชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
จากประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77, 0.89
และ 0.73 ตามลำดับ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ ระดับความเครียดที่พิจารณา
ตามต้นเหตุของความเครียดในงาน ด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ
ปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ประกอบด้วย บทบาทพยาบาลวิชาชีพ กฎระเบียบขององค์การ
และภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย ความเครียดในงานอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลของความเครียดในงาน ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม ส่วนใหญ่ อยู่ใน
ระดับน้อย
3. การเผชิญความเครียดในงาน พยาบาลวิชาชีพใช้วิธีการเผชิญความเครียดในงาน
ด้วยการเผชิญกับปัญหาอยู่ในระดับมาก การหลีกเลี่ยงปัญหาในระดับน้อยถึงปานกลาง ส่วนการ
อาศัยแหล่งความช่วยเหลือ และการมองโลกในแง่ร้าย อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการเผชิญ
ความเครียดในงานด้านการมองโลกในแง่ดีอยู่ในระดับมาก และด้านบรรเทาความรู้สึกอยู่ในระดับ
ปานกลางถึงมาก

สาขาวิชา .... การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา..... 2546.....

ลายมือชื่อนิติด.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

427 78043 36: MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : WORK STRESS/ OUTCOMES / COPING PATTERN

CHATUPRON PRUEKSAHIRAN: A STUDY OF WORK STRESS, OUTCOMES AND COPING PATTERN OF PROFESSIONAL NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS.

THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. JINTANA YUNIBHAND, PH.D., THESIS

COADVISOR: ASSOC. PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI, PH.D., 93 PP.

ISBN 974-17-3785-8

This research was designed to study of work stress, outcomes and coping pattern of professional nurses. The subjects were 356 staff nurses working in governmental hospitals. The instruments were developed by the investigator, were tested for validity by experts in nursing professional. The Cronbach's alpha coefficients were 0.77, 0.89 and 0.73 in respectively.

The major findings included as the followings:

1. Work stress of professional nurses there is two categories of potential stress or such as environmental factors and organizational factors. Environmental factors included economic changes, political changes and technology changes. Environmental factors were at the medium level of work stress. Organizational factors included role of professional nurses, rules and regulations of organization and headnurse leadership. Organizational factors were at the medium level of work stress.

2. The outcomes of work stress included physiological symptoms, psychological symptoms and behavioral symptoms were at the low level.

3. The coping pattern of professional nurses included confrontive coping, evasive coping, supportive coping, fatalistic coping, optimistic coping and palliative coping. The professional nurse preferred to use the confrontive coping at the high level. The professional nurses use the evasive coping at the low level to the medium level. The professional nurses use the supportive coping and fatalistic coping at the medium level, use the optimistic coping at the high level and use palliative coping at the medium level to the high level.

Field of Study Nursing Administration

Academic Year 2003

Student's signature.....*Chatuporn Prueksahiran*
 Advisor's signature.....*Jintana Yunibhand*
 Co.advisor' signature.....*Oraphun Lueboonthavatchai*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการวิจัยในครั้งนี้ และผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผู้บริหารโรงพยาบาลทั้ง 6 แห่ง ที่กรุณาให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุภาณี เสนาดีสัย รองศาสตราจารย์มาลี เลิศมาลีวงศ์ รองศาสตราจารย์เพ็ญจันทร์ ส. โมไนยพงศ์ และรองศาสตราจารย์อรพินธ์ เจริญผล และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ โรจนไพลากร ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พี่ ๆ และขอขอบคุณ น้อง ๆ หลาน ๆ และครอบครัวพฤกษ์หิรัญทุกท่านที่เป็นกำลังใจ ห่วงใย และช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัยมาโดยตลอด พร้อมกันนี้ขอขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกท่านซึ่งมิได้กล่าวนาม ที่มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจกับผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

จตุพร พฤกษ์หิรัญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดความเครียด.....	8
แนวคิดความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	17
ต้นเหตุความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	18
ผลของความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	22
การเผชิญความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	28
บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ.....	29
บทบาทของผู้บริหารทางการพยาบาล.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	72
รายการอ้างอิง.....	73
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	80
ภาคผนวก ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	81
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามความเครียดในงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	82
ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	88
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ ประจำการโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำแนกตามสังกัด และโรงพยาบาล.....	44
2. สรุปโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	49
3. จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	53
4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ....	55
5. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของระดับความเครียดในงานที่พิจารณา ตามต้นเหตุของความเครียดในงาน ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านองค์การ.....	56
6. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของระดับความเครียดในงาน จำแนกตาม รายชื่อของผลของความเครียดด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม.....	61
7. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของระดับความเครียดในงาน จำแนกตาม รายชื่อของการใช้วิธีการเผชิญความเครียดในงาน ด้านการเผชิญกับปัญหา การหลีกเลี่ยงปัญหา การอาศัยแหล่งความช่วยเหลือ การมองโลกในแง่ร้าย การมองโลกในแง่ดี และการบรรเทาความรู้สึก.....	63

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. ความเครียดและผลของความเครียด จาก Quick, C., J., et al. (1997).....	27
2. กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้.....	41